

EN ÆLDRE TELEGRAFIST ERINDRER PÅ 75-ÅRSDAGEN

Af LARS P. VEDSEGAARD/1203.

Når man tænker tilbage på, hvordan det var engang, kommer mange minder tumlende ind. Noget af det, der var en smule ydmygende dengang var for det første, at lønnen skulle være mindst det samme som for en bådsmand: kr. 215 pr. måned plus diverse tillæg, ialt, de første 6 måneder kr. 600 pr. måned, derefter kr. 750 pr. måned. Arbejdstiden var 10 timer om dagen, senere reguleret til 205 timer pr. måned, helt åbenbart stadig med nogle 10-timers dage *uden* overtidsbetaling. Ydermere stod der i vores overenskomst, at »en radiotelegrafist skal betragtes som ligestillet med skibets officerer«. Og så var der den »karnevalsuniform« – som vores gamle sekretær Madsen så betegnende kaldte den – en rundgående sinuskurve, og efter et vist antal år til søs med hele *to* sinuskurver som overlappede hinanden og var faseforskudte. Det var også i de dage, hvor hovmestre havde rundgående sølvstriber som destinktioner.

Ovenstående må naturligvis ikke misforstås. At blive matros var en regulær læretid med mindst et år som dæksdrang, derefter jungmand, letmatros, også med mindst et år i hver kategori, således at når man endelig blev matros, kunne man sit job. Derefter måtte man bevise, at man både kendte sit fag grundigt, og at man havde lederevner, før man kunne blive bådsmand. Så når jeg talte om det med hyren osv. var det ikke fordi jeg betragtede mig selv som bedre end en bådsmand. Det var simpelthen på grund af den forskruede overenskomst, vi havde dengang.

Vel, som jeg blev påmindet engang af formanden for det norske Sjømannsforbundet, at »jeg måtte jo tænke på, at det var ike så mange år siden, at man mønstrede ud som letmatros og telegrafist«. Og det var vel sådan – engang! – Men, som jeg svarede ham: »Ja, og da jeg var dreng, længe før sidste verdenskrig, så man mange steder skiltet: Cykel- og radioreparation! – Der har jo været en ikke ubetydelig udvikling indenfor elektronik siden dengang du sejlede som letmatros og telegrafist«. – Så grinede han heldigvis, og vi var fortsat venner.

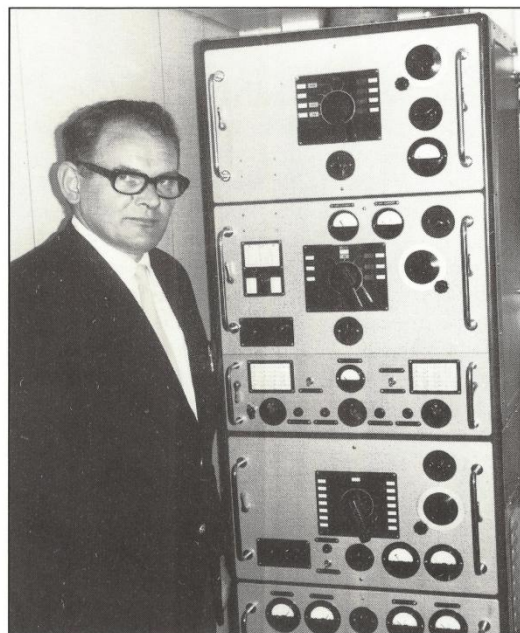
De gamle stationer

Man taler mange gange om »De gamle dage«. – Ja, jeg husker sandelig specielt jævnstrømskibene, hvor vi bestandig var på jagt efter elektromotorer med gnistrende kommutatorer og medfølgende radiostøj. Ligeledes havde vi også modtagere med tilbagekobling (det var før vi havde superheterodyn modtagere). Hovedsenderen var styret med en svingningskreds. Nødmodtageren var som regel ikke stort bevendt, men alligevel teknisk langt over vores nødsender: Den gamle gnistsender. Teoretisk var gnistsenderen afstemt til 500 og 425 kHz; men det spillede virkelig ikke så stor rolle, da dens »hæse« signaler kunne høres over hele spektret. Der var visse fordele ved begge sendertyper: Den svingningskreds- eller rørstyrede sender kunne vi afstemme til en hvilken som helst frekvens i kaldeområdet. Så hvis

man havde lidt besvær med at få QSO, fandt man et skib, som var igang med at afvikle trafik, lynhurtigt stemte man ind på samme frekvens, og så var der som regel QSO (sometider dog først efter et par QRT -- · · · --! fra samme kyststation). På mellembølgeområdet, hvis man ikke øjeblikkelig fik svar fra kyststationen, ja så skiftede vi (med »vi« hentyder jeg til os, urutinerede og utålmodige telegrafister) over til gnistsenderen. Og som regel svarede kyststationen da omgående, om ikke af anden grund, så bare for at få os til at tie stille.

Det var ikke mange skibe, der havde RADAR lige efter krigen. Men hvor vi havde det, var det gerne elektrikerens eller telegrafistens job at vedligeholde og reparere. I de dage var der ikke så få kaptajner eller styrmænd, som havde radiotelegrafist certifikat, og hvor det var tilfældet, tog de mange gange selv vare på vores RADAR. Udviklingen fortsatte, semiconductor, SCR's og transistorer blev »indmaden« i de forskellige elektroniske apparater. Desværre var der nogle ganske få, specielt ældre kaptajner, som *selv* ville tage sig af RADAR'en, og ingen andre fik lov til at røre den. Jeg var engang på en supertanker, kaptajnen kunne ikke få RADAR'en startet, og hverken elektriker, telegrafist eller styrmænd fik en chance til at hjælpe. Vi var på vej til den Persiske Golf, og kaptajnen sendte et telegram til Sperry i England og bestilte en tekniker til at komme ombord i Singapore. Han kom, og han fandt en SCR som var »slået« igennem. En halv times arbejde for cirka 25.000 kroner! – Vel, hvad kan man sige?

Først blev kortbølgearbejde radikalt ændret. Kun A1 kunne bruges til telegrafi, A3 til telefoni, både på kort- og mellembølgeområderne. Samtidig var vi stadig rør- eller svingningskredsstyret, så der var en masse med interference og overlappning. Så kom krystalstyrede sendere, lidt senere SSB. Krystalstyrede modtagere fandt også deres

Lars Preben Vedsegaard ved senderen i nybygningen M/S »Olau Pil« tilhørende Olau-Line.

vej til vore radiostationer. Alt dette havde naturligvis kolossal indflydelse på både telegrafi og radiotelefoni, både afsendings- og modtagelsesmæssigt. Endnu senere kom saltellit kommunikation ind i billedet; men det var efter at jeg stoppede med at arbejde som radiotelegrafist.

Det har været mange år med mange muntre minder. Jeg fik først min uddannelse i marinen, var på sidste hold, som fik den gammeldags og grundige uddannelse som elev; men ikke civil certifikat. Det var i de år, hvor hær og flyvevåben sendte deres personel til marinens radioskole på Holmen. Både der og på Danmarks eneste, private radioskole var den »gamle« materielmester

Wendelboe som lærer, og så sandelig også den gamle hr. Jensen.

Det var i Tordenskjoldsgade nr. 12. Og en dag sad vi, et hold af unge mennesker, som skulle op til certifikatprøve. Som sædvanlig var vi nervøse, medens vi sad udenfor eksaminationslokalet og ventede på vores tur. Så åbnede døren sig noget, og der stod så hr. Jensen med pibe i munden, sutsko på, en gammel hjemmestrikket kardigan med aske spildt ned på forsiden; og han sagde til os: »Hvad er morsetegnet for et stort F?« – Vi var jo alle forbløffede, men sagde da til ham, at morsetegnet for et stort F og et lille f var det samme.

Se, han vidste nøjagtig, hvad han gjorde! – Vi sad og så på hinanden, og vi blev noget mindre nervøse i betragtning af, at vores gamle lærer kunne tage så grundigt fejl, var der ingen grund til for os at være nervøse.

Der er så mange minder, og det har været et vidunderligt liv. Og slutningen på vort fag, som vi kender det: *Radiotelegrafist* vil være et ikke uvæsentligt stykke historie. Jeg er lykkelig og taknemmelig for, at jeg fik chancen til at være med i udviklingen.

»De gamle dage med igangsættermodstandene for omformeren til radiostationen, radiojournalen som der blev skrevet i med den gammeldags pen, der blev dybbet i et blækhus, klatpapiret, loddetin uden resincore, loddekolben som var et stykke kobber med et skaft og håndtag, ammoniakstenen, som vi gned på med den over spritbrænderen opvarmede loddekolbe og forsøgte at få vort loddetin til at forbinde. Altsammen nu historie og minder. Så mange, mange minder.

Det er mit lønlige håb, at Radiotelegrafistforeningen af 1917 kan fortsætte i mange, mange år, måske med andre opgaver og mål for medlemmerne, når der ikke længere er trafik på 500 kHz.

Og det er mit håb, at også jeg kan fortsætte som medlem, selv om målene og opgaverne ændres.